

Ville Niinistö gröna m.fl.

Interpellation om konsekvenserna av nedskärningarna inom yrkesutbildningen och om de ökande utbildningsklyftorna

Till riksdagen

Den samlade yrkesutbildningen på andra stadiet befinner sig mitt i en okontrollerad omvälvning. Regeringen Sipiläs nedskärningar i utbildningen slår hårt mot yrkesutbildningen. I nedskärningarnas efterdyningar avkrävs yrkesläroanstalterna en omfattande reform där utbildningen omdanas med siktet inställt på framtidens utmaningar. Först far man iväg med pengarna, sedan kräver man stora omställningar.

Nedskärningarna leder till att utbildningen på andra stadiet hamnar utom räckhåll för fler unga än förr, och det finns inte utbildningsplatser för alla. Det har redan tidigare varit nödvändigt att gallra i anslagen till yrkesutbildning och nu försämrar regeringen Sipilä med sin jättenedskärning på 190 miljoner euro ytterligare yrkesutbildningsanstaltens möjligheter att erbjuda utbildning: nybörjarplatserna minskar, utbildningsställen stängs och lärare sägs upp. Det hotar särskilt möjligheterna för pojkar på landet och i förorterna att få en examen som kan trygga sysselsättning efter grundskolan då utbildningens regionala tillgänglighet kringskärs. I synnerhet små utbildningsprogram och många svenskspråkiga läroanstalter är hotade. Det måste också ses till att utbudet på utbildning för specialgrupper såsom invandrare och personer med funktionsnedsättning inte äventyras.

Det finns skäl att ifrågasätta om faktisk utveckling och förnyelse kan äga rum i ett läge där det gallras radikalt bland personal och utbildningar. Den förra regeringens avsikt var att genomföra strukturella reformer så att en del av besparingarna skulle uppstå till följd av reformen och omställningens effekt på utbildningen inte skulle vara så här stor. Målet var en reform som skulle ha tryggt nybörjarplatser runtom i Finland. Nu blir det inte så. Antalet nybörjarplatser inom grundläggande yrkesutbildning sjunker i år med fem tusen. Jämfört med 2014 års nivå sjunker nybörjarplatserna med 7 000.

Också de goda målen med reformen av yrkesutbildningen hotas till följd av de jättelika nedskärningarna. Genom reformen förskjuts, kanske som en sparåtgärd, en alltför stor del av utbildningsansvaret till företagen utan att de får stöd eller ersättning. Redan nu kommer det signaler från arbetsplatserna om att ansvaret för att handleda studerande belastar personalen. Lärande i arbete enligt reformen av yrkesutbildningen kräver klara spelregler för vem som ansvarar för utbildningens kvalitet och var gränsen går mellan studier och arbete. Det är oklart huruvida det går att finna utbildningsplatser och utbildningskompetens hos företagen i den omfattning som regeringen förutsätter. Med tanke på genomströmningen i yrkesutbildningen och de unga som behöver särskilt

Interpellation IP 1/2017 rd

stöd är det angeläget att läroanstalternas förutsättningar och möjligheter att ta ansvar för utbildning är fortsatt goda.

I läroanstalternas vardag syns nedskärningarna i form av inskränkt utbud på utbildning, minskad närundervisning och personalminskningar. Storleken på nedskärningarna fördelas branschvis ojämnt och i värsta fall drabbas vissa läroanstalter av nedskärningar på upp till 16 procent. På grund av nedskärningarna har 102 yrkesläroanstalter genomfört samarbetsförhandlingar av produktionsmässiga och ekonomiska orsaker. Det krävs personalminskningar motsvarande cirka 2 800 årsverken. I dagsläget har 648 lärare blivit uppsagda. Personalen har minskat också genom deltidsanställningar, slopade visstidsanställningar och pensioneringar. Besparingar har också eftersträfvats genom ändrade arbetsbilder. Personalminskningarna och samarbetsförhandlingarna pågår fortfarande.

Minskad närundervisning äventyrar redan nu möjligheterna att förvärva yrkesskicklighet och behörighet för fortsatta studier. Antalet veckotimmar hade redan 2013 sjunkit från 32 till 28. OAJ förhörde sig om antalet veckotimmar senast i februari 2016 hos över 200 förtroendemän. Enligt enkäten uppgick undervisningen i genomsnitt till 22—24 veckotimmar. När yrkesutbildningen skärs ner innebär det att undervisningen åter skärs ner med 10—15 procent. I många branscher innebär det färre än 20 veckotimmar. Nivån på undervisningen blir lidande när elever med bara 20 veckotimmar tvingas lära sig yrkesfärdigheterna på egen hand.

Närundervisning är en praktiskt inriktad metod att lära sig och träna upp yrkesskickligheten, men innebär också människokontakter, det vill säga det som gör de unga delaktiga i skolgemenskapen och studierna. Om utbudet på närundervisning är litet, kan de unga som mest behöver stöd falla bort från utbildningen helt och hållet.

Nedskärningarna i yrkesutbildningen kommer att leda till att allt fler avbryter sin utbildning och trillar ur utbildningssystemet. Avbrutna studier är vanligt inom yrkesutbildning. Åren 2013—2014 avbröt 7,6 procent av de studerande. De som bara har grundskoleutbildning har ytterst svag ställning på arbetsmarknaden; i Finland hänger framgången på utbildningen.

Regeringen Sipiläs jättelika nedskärningar i yrkesutbildningen görs i ett läge när utslagning inom arbetsliv och utbildning håller på att öka betänkligt. Redan nu befinner sig en femtedel av männen och över 15 procent av kvinnorna under 25 år utanför arbete och utbildning, och bland män i åldern 25—54 år ökar antalet förlorade arbetare som är utestängda från arbetslivet och utbildning med tusen per år.

Sysselsättningen bland män genomgår en förändring som regeringen Sipilä inte har lyckats möta. Det finns inte längre jobb för personer med låg utbildning. PISA-undersökningarna visar att pojkarnas studieresultat i det finländska utbildningssystemet är svagare än flickornas. Nedskärningarna i yrkesutbildningen äventyrar ytterligare jämställdheten i utbildningen och kan leda till en bestående och betydande ökning av ungdomsarbetslöshet och utestängning från arbetslivet och utbildning.

För att förhindra en sådan utslagning av pojkar och män rekommenderar en färsk utredning från Näringslivets delegation att det ska satsas på utbildning redan från tidig ålder, med början i små-

Interpellation IP 1/2017 rd

barnspedagogiken. Enligt rapporten har 79 000 män i åldern 25—54 år helt och hållet fallit bort från arbetslivet eller utbildningen. En del av dem är långtidsarbetslösa, men ännu fler står helt utanför samhällets stödkonstruktioner. De försvunna pojkarna och männen blir fler om det inte finns utbildningsplatser och om utbildningen inte förmår hålla fast vid de studerande.

Barn som hotas av utslagning kan identifieras inom småbarnspedagogiken och grundskolan, ofta redan i rådgivningen. Att bli utslagen är en dyr väg både för individen och för samhället. En utslagen ung person beräknas kosta samhället en miljon euro. De förlorade ungdomarna lämnas åt sitt öde med ett liv som de inte själva orkar med och som ingen annan är intresserad av.

Att skära ned på utbildningen är alltså detsamma som att kapa av de ungas väg till en god framtid. Regeringens nedskärningar har drabbat varje nivå av utbildningssystemet från småbarnspedagogiken till universiteten. Utslagningen bland unga förvärras särskilt av nedskärningar i småbarnspedagogiken, grundskolorna och yrkesutbildningen.

De barn som löper allra störst risk att marginaliseras kan identifieras redan inom småbarnspedagogiken. Regeringen har slopat den subjektiva rätten till barndagvård och ökat gruppstorlekarna. Den subjektiva rätten till dagvård utjämnar möjligheterna för barn med olika familjebakgrund. Med större grupper blir det svårare att hålla hög kvalitet på småbarnspedagogiken. Samtidigt försvåras också arbetet med att förebygga utslagning. Småbarnspedagogik är en av de viktigaste stödåtgärderna i den öppna vården inom barnskyddet.

Inom grundskolorna har nedskärningarna drabbat gruppstorlekarna och olika stödåtgärder inom undervisningen. Det är uttryckligen de svagaste elevernas studiemöjligheter som har försämrats. Regeringen har skurit ner åtgärder som främjar utbildningsmässig jämlikhet, försämrat kvaliteten på specialundervisningen inom förskola och grundläggande utbildning, dragit in skolgångsbiträden och låtit bli att minska gruppstorlekarna.

Med hänvisning till 43 § i Finlands grundlag framställer vi följande interpellation till den minister som saken gäller:

Kommer regeringen att hålla fast vid att antalet nybörjarplatser inom yrkesutbildning på andra stadiet förblir minst på nuvarande nivå,

hur ska det tryggas att närundervisningstimmar förblir på en nivå som garanterar behörighet för fortsatta studier,

hur tänker regeringen korrigera de försämringar som nedskärningarna förorsakar i yrkesutbildningens kvalitet, regionalt utbud och tillgänglighet,

hur tänker regeringen förbättra den utbildningsmässiga jämställdheten, minska utestängning från utbildning och ingripa i den ökande utslagning som särskilt drabbar pojkar och män,

hur tillförsäkrar regeringen yrkesläroanstalterna mer resurser för att genomföra reformen av yrkesutbildningen och

Interpellation IP 1/2017 rd

tänker regeringen överföra utbildningsansvar till arbetsplatserna utan klara spelregler för ansvar och resurser för lärande på arbetsplatsen?

Interpellation IP 1/2017 rd

Helsingfors 3.3.2017

Ville Niinistö gröna
Touko Aalto gröna
Outi Alanko-Kahiluoto gröna
Pekka Haavisto gröna
Hanna Halmeenpää gröna
Satu Hassi gröna
Heli Järvinen gröna
Emma Kari gröna
Johanna Karimäki gröna
Jyrki Kasvi gröna
Krista Mikkonen gröna
Olli-Poika Parviainen gröna
Jani Toivola gröna
Antero Vartia gröna
Ozan Yanar gröna
Antti Lindtman sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Suna Kymäläinen sd
Riitta Myller sd
Jutta Urpilainen sd
Antti Rinne sd
Tytti Tuppurainen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Joona Räsänen sd
Pia Viitanen sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Tuula Haatainen sd
Sirpa Paatero sd
Anneli Kiljunen sd
Jukka Gustafsson sd
Krista Kiuru sd
Sanna Marin sd
Satu Taavitsainen sd
Tarja Filatov sd
Ilkka Kantola sd
Aino-Kaisa Pekonen vänst
Li Andersson vänst
Matti Semi vänst
Katja Hänninen vänst
Jari Myllykoski vänst
Markus Mustajärvi vänst
Annika Lapintie vänst
Paavo Arhinmäki vänst
Anna Kontula vänst

Interpellation IP 1/2017 rd

Stefan Wallin sv
Mikaela Nylander sv
Anna-Maja Henriksson sv
Thomas Blomqvist sv
Veronica Rehn-Kivi sv
Eva Biaudet sv
Mats Nylund sv
Anders Adlercreutz sv
Joakim Strand sv
Peter Östman kd
Päivi Räsänen kd
Antero Laukkanen kd
Sari Tanus kd
Sari Essayah kd